

UNDERDOG

**AV TORBJÖRN
FLYGT**

i dramatisering av Erik Borgeke

**MALMÖ
STADSTEATER**

URPREMIÄR PÅ HIPPODROMEN 21 DECEMBER 2023

ORIGINALTEXT Torbjörn Flygt
FÖRLAG Bokförlaget Polaris (Torbjörn Flygt)

KONSTNÄRLIGT TEAM

DRAMATISERING Erik Borgeke

REGI Dennis Sandin

SCENOGRAFI Nina Fransson

KOSTYM Mariane Josefsson

LJUS Stuart Bailes

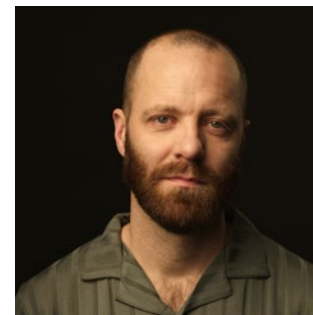
LJUD Marius Varhaugvik (*praktikant
från Stockholms konstnärliga högskola*)

VIDEO Stuart Bailes och Jesper Berger

MASK Siv Nyholm

DRAMATURG Anton Elmgren

I ROLLEN Erik Borgeke

ERIK BORGEKE

KÄRA PUBLIK,

När jag läste Torbjörns bok igen för ett och ett halvt år sedan så förstod jag att här måste tidens gång få en gestaltning på scen. Romanen är en viktig orienteringspunkt för mig och för många andra som känner Malmö eller är födda på 1960 och 70-talet, och nu läses den också av nya generationer. Det är snart 23 år sedan den publicerades och bokens handling är förlagd till perioden 1970 och tidigt 80-tal. Alltså har mycket vatten hunnit rinna i kanalerna i Malmö, och Sverige har också hunnit ömsa skinn under detta halvsekel som förflutit.

Det stod också klart att denna historia har mängder av platser och personer som vill gestaltas och höras, men en bok har andra möjligheter än teatern att aktivera bildskapandet och fantasin hos publiken. Filmen kan ta oss med på en realistisk bildresa i tiden medan teatern alltid måste engagera publikens förmåga att skapa egna bilder i det gemensamma rum som är föreställningen. Essensen av teaterkonsten är att ta något vardagligt, förhöja det och sedan betrakta det. Jag letar alltid efter ett scenrum som lockar till att aktivera åskådarens fantasi genom att ge texten ett motstånd. I det här fallet såg jag en öppningsscen som skulle kunna utgöra en ramhandling för detta

kammerspel för 83 karaktärer. Scenen är hämtad ur boken och påminde mig plötsligt om ett av de mest spännande utflyktsmålen som jag och min nyblivna familj hade runt millennieskiftet, nämligen Öresundsutställningen på Lernacken.

På den tiden var brobygget en tydlig symbol för hur Malmö som stad skulle förändras och lämna det gamla bakom sig. Det nya låg framför våra fötter, Europa, BO 01 och senare citytunneln och det nya Malmö. Bort med de misslyckade industrisatsningarna och det deppiga 90-talet, staden skulle resa sig som en underdog och ta revansch; bli framgångsrik precis som Johan i boken. Han bestämmer sig efter gymnasiet på 80-talet att lämna folkhemets jante bakom sig men han känner sig aldrig riktigt hemma i sin nya roll. Fantomsmärtorna lever med honom genom livet och minnena kommer till ytan när han ser sina barn växa upp. Nu har vi ett nytt Malmö men minnena finns kvar och historien lever vidare om vi fortsätter att berätta den.

Framtiden, here we come.

**DENNIS SANDIN,
REGISSÖR**

**”MORSAN LÄGGER
EN HAND MOT MIN
KIND OCH SÅ KRAMAR
HON MIG KVICKT
INNAN HON GÅR.”**

Sveriges första internationella bostadsutställning,
Bo01, öppnar den 17 maj 2001.

Det ekologiskt hållbara informations- och
välfärdssamhället kommer att demonstreras och
diskuteras.

Syftet är att skapa en debatt kring hur vi lever idag
och hur vi kommer att leva i framtiden.

Bo01 ska visa provocativt fantasifulla
framtidens boende, där höga krav på
ekologi och teknologi kombineras
sätta människor i centrum.

ETT SAMTAL MELLAN TORBJÖRN FLYGT OCH ERIK BORGEKE

Foto: Nicholas Wakeham

Torbjörn – Jag har sett dig några gånger på scenen och när teaterchefen Kitte Wagner föreslog att jag skulle komma till teatern för att hon hade en idé om att göra *Underdog* som monolog, så blev jag så glad att det var dig jag fick träffa. Däremot har jag aldrig fått reda på hur det kom sig att du och Kitte började prata om boken?

Erik – Vi hade ett möte för ett par år sedan precis innan semestern och Kitte plockade fram *Underdog* och frågade om jag trodde man kunde göra teater av den. Jag hade ingen aning, och jag hade faktiskt inte läst boken. Så jag läste den över sommaren. Förutom att jag tyckte att boken var jävligt bra hade

jag blicken på den om hur man ska göra för att få den att funka på scen med så många roller och platser. Det här går nog inte tänkte jag, om man inte gör den som monolog, eftersom det är en berättelse och ett minne med ett tydligt jag. Då går det.

Torbjörn – Hade du fria händer i början att komma med förslag? Gick du till Kitte och sa att du ville ha en stor ensemble?

Erik – Nej, då tror jag hon hade sagt att det här går inte. Hon sa okej men kan du testa och bearbeta och skriva 10 sidor. Jag kände att det var en väldigt rolig utmaning. Jag valde ut olika delar

och platser i berättelsen, visade Kitte och hon ville att jag skulle skriva 30 sidor till och så får vi se. Det var en process, och ju mer jag jobbade med det ju mer ville jag göra det. Jag blev investerad i att det här ska vi få till. Och på den vägen är det.

Torbjörn – Jag var ganska skeptisk i början till monologen som form för att jag hela tiden sagt att detta är ett kammarspel för 83 personer, och det är diskbänksrealism. Men ju mer jag läst själv och lyssnat på dig och kommit in i det, så har jag insett att för den här sortens breda episka roman som det här handlar om, så är monologen egentligen det geniale draget, alltså att göra precis tvärtom. Därför att här är ju språket också, i romanformen, en aktiv del av vad boken är och vem Johan huvudpersonen är. Det är jättesvårt att göra i ensembleform där allt ska komma som repliker och dialog. I en monolog kan du arbeta med det som stämningar, känslor, tankar och komma mycket närmare både texten och publiken.

Erik – Ja verkligen, och teatern har ju andra möjligheter än vad romanen har. Här finns det riktningförändringar och pauser. Händelseförlopp kan fylla lika mycket som två sidor i en bok, så det har varit väldigt speciellt att arbeta med själva gestaltningen.

Torbjörn – Du är några år yngre än vad jag är, men du känner igen uppväxtmiljöerna och det som beskrivs från din egen barndom?

Erik – Ja absolut. Jag gick ju på Dammfriskolan dessutom, så Johan

Kraft och jag har korsat varandra med några års skillnad. Miljöerna runt Stadion, jag har gått och sett MFF ända sen jag var liten. Så de platserna har varit väldigt bekanta för mig på ett sätt, samtidigt som det är långt ifrån att jag har vuxit upp där, men jag har vuxit upp en bit därifrån åt Dammfri-hållet.

Torbjörn – Det kanske handlar mer om levda erfarenheter, du har sett människorna och miljöerna, det är ju viktigare än att du har levt exakt samma liv som Johan Kraft, för det har inte jag heller gjort.

Erik – Det är sant, men jag har ju två äldre syskon. Min syster är tio år äldre och min bror åtta år äldre, och de har ett väldigt nära förhållande till boken, platserna och tiden. På något sätt har jag sett den tiden genom deras ögon och erfarenheter.

Torbjörn – Jag har en känsla av att Dammfriskolan har samma hårda atmosfär även för de som går där idag. Att det är samma typer som kanske har lite andra jackor på sig?

Erik – Jag tror det. Vi åkte runt på en liten sightseeing med teamet och körde till platser i *Underdog*, som Borgmästargården. Det ösregnade och vi var ute vid brofästet, körde förbi Allans korv och vi var faktiskt också på Dammfriskolan. Jag hade inte varit där på skitlänge så det var väldigt nostalgiskt, och så har man den här berättelsen i huvudet. Jag gick upp och satte mig, du vet när man kommer in i entrén, där det alltid satt två jobbiga plågoandar som spottade och terroriserade när man kom till plugget.

Det var rätt speciellt att komma dit.

Torbjörn – Nu när du har jobbat så nära texten under så lång tid, upptäcker du saker i den som du tycker gör att den är aktuell fortfarande?

Erik – På något sätt är all god litteratur aktuell när det kommer till att kunna relatera och leva sig in i karaktärerna och situationerna. Att boken har den här starka lokalprägel är en del. Berättelsen, uppväxten och resan som Johan gör transcenderar via lokalförankringen. Så därför är den superaktuell och lätt att relatera till.

Torbjörn – Jag blir själv så förvånad när nu unga, alltså tonåringar, kommer fram och säger att de har läst boken och är tagna av den. De har ju ingen aning om tiden i sig och den uppväxtmiljön som min generation var med om, utan de ser nya saker som de kan relatera till. Det är lika glädjande som förvånande för mig.

Erik – Som jag förstår det är det många som tidigare velat göra något annat av boken. Varför har det inte blivit någon scenversion eller teater av den tidigare?

Torbjörn – Jag har väntat på dig Erik! Nej men delvis är nog en förklaring att det varit svårt att få upp 83 personer på scenen och göra fungerande dramatik av det. Det har varit försök både i Malmö och på Stockholms stadsteater tidigare, och det har fallit på antingen det eller hur vi ska vi göra med barnen. De ska ju gestalta barn. Det fungerar inte, och en Johan som ska åldras, hur

många skådespelare behöver vi då? Det har många tvekat inför, hur man löser detta gestaltungsmissigt.

Erik – Det sättes att tänka låter mer som att det skulle bli en film, det har väl varit aktuellt?

Torbjörn – Ja det har varit minst tre gånger som det varit film i kameran men den har aldrig börjat rulla. Den ena gången föll det rätt tidigt på ett manus som var erbarmligt. En dag ska jag skriva en bok om alla de försök att göra film eller teater av *Underdog* som stupat av olika skäl.

Erik – Vad var det som gjorde att du tyckte att det här var en kul idé att gå vidare med, och ge tillåtelse till oss på Malmö Stadsteater att göra?

Torbjörn – Det första var nog att teaterchefen Kitte Wagner varit så engagerad och entusiastisk sedan vi träffades första gången, och det var strax efter att hon kommit till Malmö. Och som sagt, jag var ju lite skeptisk när hon föreslog monolog. Men så läste du för mig det material du hade. Då fastnade jag och förstod att du har fattat vad detta handlar om, vad boken handlar om och vad som är centralt i historien. Vi fann väl varandra också på ett personligt plan där vi kunde prata samma språk. Jag tycker det har varit ett väldigt prestigelöst arbete, både ett givande och tagande.

Erik – Hur har det varit att nu konfronterats med texten igen och den författaren du var då? Du har ju skrivit så mycket sen dess. Var det läskigt?

Torbjörn – Mitt förhållande till *Underdog* har gått upp och ner genom åren. I början var jag ju naturligtvis otroligt stolt och glad över all uppmärksamhet. Efter ett tag hade jag en liten downperiod där jag tyckte att jag har ju skrivit andra böcker, kan vi prata om något annat nu. Tills jag insåg att den bara lever kvar, det var ju 22 år sen den kom ut och nu känner jag den stora stoltheten igen. I andra böcker kan jag gå in och tänka att här kunde jag ändra, men med *Underdog* vill jag inte ändra ett enda kommatecken. Den är fortfarande i mina ögon perfekt slipad. Det är en jätteskön känsla.

Erik – Jag minns att du sa att du fått ett mail från en student som tackade dig för att det var den bästa bok hon hade läst. Hur känns det att få ett sånt mail och varför tror du att unga människor kan relatera till den?

Torbjörn – Jag är så förvånad över det egentligen. Jag fick mycket läsarrespons när boken kom ut men nu när det fortfarande är unga människor som hör av sig så måste de se någonting i den som handlar om att vara en underdog. Ett underifrånperspektiv, att höra till en underklass. Många ensamstående mödrar som fortfarande känner igen sig i svårigheten i att just vara ensamstående. Eller det här med syskonen och det sociala arvet. Tiden kan man ju bortse ifrån, vi lever i en helt annan verklighet idag, men det essentiella i att vara människa och växa upp under de här omständigheterna är tidlösa. Jag tror det är därför folk fortfarande hittar boken.

Erik – Hur involverad har du varit under arbetets gång med vår uppsättning?

Torbjörn – Inte mer än de synpunkter jag haft när du skickat mig text emellanåt och när vi träffats. Jag har haft vissa förslag på hur man kan renodla eller hitta bågar som finns i texten som jag minns hur det är tänkt. Jag ser det mer som att vi tillsammans har tittat på texten och sett hur vi kan renodla den mer.

Erik – Du har varit så bra för mig, för du har sagt att du finns här om jag vill ha hjälp. Det var ett tillfälle där du sa en jävligt bra sak, där det kom till en karaktärs utveckling som jag inte sett så tydligt och vilken roll det spelade för helheten.

Torbjörn – Men å andra sidan, det är inte min uppsättning. Det är ditt verk nu och det ska ju vara din tolkning av det och din bearbetning.

POLEN

**”DET ÄR NÅT VISST
MED ATT HA SYSKON.
DET ÄR SOM ATT
ALLTID KUNNA DRA
UPP TVÅ STRUMPOR
UR BYRÅLÅDAN OCH
ÄVEN OM DE INTE ÄR
ETT PAR SÅ ÄR DET I
VARJE FALL BÄTTRE
ÄN ATT GÅ BAR
PÅ ENA FOTEN.”**

INSPELADE RÖSTER**BARN** Ella Landin Tillberg, Majken Borgeke Larsson**SJUNGANDE KVINNOR** Josefina Johansson,

Siv Nyholm, Mariane Josefsson

SUFFLÖR & PRODUKTIONSASSISTENT

Josefina Johansson

INSPICIENT Kristian Larsson**PRODUCENT** Isabella Posse Boquist**SCENMÄSTARE** Pontus Karlsson**BITRÅDANDE SCENMÄSTARE**

Anna Jönsson, Piotr Kassaraba

LJUSTEKNIKER Ludvig Uppman, Huld Ragnarsdóttir**LJUDTEKNIKER** Jonathan Flygare**VIDEOTEKNIKER** Jimmy Nilsson**REKVISITÖR** Ulrika Fredriksson-Bostrom**SCENOGRAFISK PROJEKTLEDARE** Daniel Bexell**KONSTRUKTÖR** Dan Sörensen**DEKORMÄSTARE** Agneta Persson**VERKSTADSMÄSTARE** Mats Ernst**KOORDINATOR TAPETSERI** Ida Enebro**KOORDINATOR SMEDJAN** Anders Källström**KOORDINATOR SNICKERI** Viveca Hofwimmer**DEKORATELJÉCHEF** Patrik Becker**MARKNADSKOORDINATOR** Erik Roman**PROGRAMREDAKTÖR** Carin Hebelius**FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF** Emmalisa Pauly**PORTRÄTTFOTOGRAF** Johan Sundell**PROGRAMLAYOUT** Isabel de Joungé**TRYCK** Exakta Print AB**MARKNADSCHEF** Jenny Bång**CHEFSPRODUCENT** Lisa Ericstam**TEKNISK CHEF** Daniel Bexell**CHEF KOSTYM- OCH MASKAVDELNINGEN**

Paola Billberg Johansson

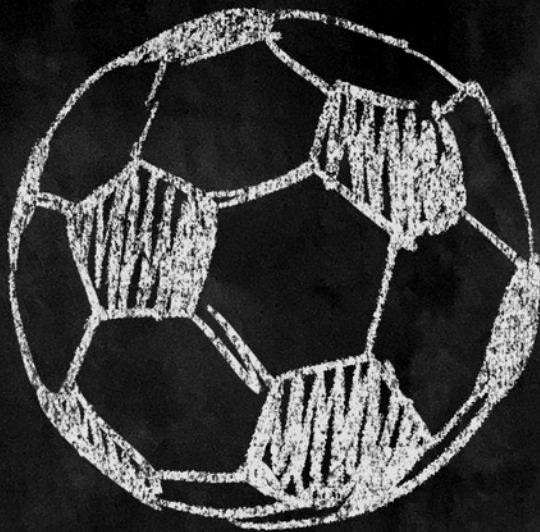
FÖRESTÅNDARE KOSTYMSERVICE Gyöngyi Balázs**LJUSANSVARIG** Stuart Bailes**STÄDLEDARE** Rinna Löfgren**EKONOMICHEF** Anette Zetterlund**CHEFSASSISTENT** Josefin Beischer**TEATERCHEF OCH ANSVARIG UTGIVARE**

Kitte Wagner

**FOTOGRAFERING OCH
LJUDUPPTAGNING ÄR
AV UPPHOVSRÄTTSLIGA SKÄL
EJ TILLÅTEN. VAR VÄNLIG STÄNG
AV MOBILTELEFONEN.**

Malmö Stadsteaters verksamhet finansieras i huvudsak med bidrag från Malmö Stad och Region Skåne (inkl Staten via kultursamverkansmodellen).

MALMÖSTADSTEATER.SE